

Badania społeczne w praktyce / Earl Babbie. – Wydanie II. – Warszawa, 2024

Spis treści

Wstęp	xxi
Podziękowania	xxvii
List od książki do studentów	xxix
Część 1 Wprowadzenie do badań	1
ROZDZIAŁ 1	
Działalność badawcza człowieka a nauka	3
Wprowadzenie	4
Zastanów się	5
W poszukiwaniu rzeczywistości	5
Wiedza dzięki rzeczywistości umownej	5
Zwykła działalność badawcza człowieka	6
Tradycja	6
Autorytet	7
Błędy w badaniach oraz jak ich uniknąć	7
Podstawy nauk społecznych	9
Teoria zamiast filozofii lub wiary	9
Prawidłowości społeczne	11
Zbiorowości, nie jednostki	13
Pojęcia i zmienne	14
Cele badań społecznych	18
Etyka działalności badawczej człowieka	19
Nieco dialektyki w badaniach społecznych	19
Wyjaśnianie idiograficzne i nomotetyczne	19
Jak to zrobić	20
Teoria indukcyjna i dedukcyjna	22
Determinizm a sprawczość	23
Dane jakościowe i ilościowe	25
Projekt badawczy	26
Zastanów się... raz jeszcze	27
ROZDZIAŁ 2	
Paradygmaty, teoria i badania społeczne	29
Wprowadzenie	30
Zastanów się	31

Kilka paradygmatów nauk społecznych	32
Makroteoria i mikroteoria	33
Początki pozytywizmu	33
Paradygmat konfliktu	33
Interakcjonizm symboliczny	34
Etnometodologia	35
Funkcjonalizm strukturalny	35
Paradygmaty feministyczne	36
Krytyczna teoria rasy	38
Powrót do racjonalnej obiektywności	38
Elementy teorii społecznej	41
Powrót do dwóch systemów logicznych	42
Tradycyjny model nauki	42
Jak to zrobić	43
Rozumowanie dedukcyjne a indukcyjne	46
Budowa teorii dedukcyjnej	50
Zaczynamy	50
Tworzenie własnej teorii	50
Przykład teorii dedukcyjnej: sprawiedliwość dystrybucyjna	50
Budowa teorii indukcyjnej	52
Przykład teorii indukcyjnej: dlaczego ludzie palą marihuanę?	53
Związki między teorią a badaniami	53
Znaczenie teorii dla „realnego świata”	54
Zastanów się... raz jeszcze	55
Etyka badań i teorii	55

ROZDZIAŁ 3

Etyka i polityka nauk społecznych	58
Wprowadzenie	59
Zastanów się	60
Zagadnienia etyczne w badaniach społecznych	60
Dobrowolne uczestnictwo	60
Nie krzywdzić badanych	62
Jak to zrobić	64
Anonimowość i poufność	64
Oszukiwanie badanych	67
Analiza i prezentacja wyników	68
Instytucjonalne organy kontrolne	69
Kodeksy etyki zawodowej	71
Dwie kontrowersje etyczne	71
Kłopoty w kafejce	74
Obserwacja posłuszeństwa	75
Polityczne aspekty badań społecznych	76
Obiektywność a ideologia	77
Polityka przez małe „p”	80

Polityka we właściwych proporcjach	81
Zastanów się... raz jeszcze	82
Część 2 Struktura badań: ilościowych i jakościowych	85
ROZDZIAŁ 4	
Plan badań	87
Wprowadzenie	88
Zastanów się	89
Trzy cele badań	89
Eksploracja	89
Opis	90
Wyjaśnienie	90
Wyjaśnienie idiograficzne	91
Jak to zrobić	92
Logika wyjaśnienia nomotetycznego	92
Kryteria przyczynowości nomotetycznej	92
Analiza przyczynowości nomotetycznej i weryfikacja hipotez	94
Fałszywe kryteria przyczynowości nomotetycznej	94
Przyczyny konieczne i wystarczające	95
Jednostki analizy	96
Jednostki	97
Grupy	97
Organizacje	98
Interakcje społeczne	98
Artefakty społeczne	98
Przykładowe jednostki analizy	99
Jak to zrobić	100
Błędne wnioskowanie o jednostkach analizy: błąd ekologiczny i redukcjonizm	100
Wymiar czasowy	102
Badania przekrojowe	103
Badania dynamiczne	103
Badania zbliżone do dynamicznych	106
Przykłady strategii badawczych	108
Tryby mieszane	109
Jak zaplanować projekt badawczy	109
Zaczynamy	111
Konceptualizacja	111
Wybór metody badawczej	112
Operacjonalizacja	112
Populacja i dobór próby	112
Obserwacje	112
Przetwarzanie danych	113
Analiza	113

Zastosowanie	113
Przegląd procesu planowania badań	113
Oferta badawcza	114
Elementy oferty badawczej	115
Zastanów się... raz jeszcze	116
Etyka procesu planowania badań	116

ROZDZIAŁ 5

Konceptualizacja, operacjonalizacja i pomiar 120

Wprowadzenie	121
Mierzenie wszystkiego, co istnieje	121
Zastanów się	122
Koncepcje, pojęcia i rzeczywistość	123
Pojęcia jako konstrukty	124
Konceptualizacja	125
Wskaźniki i wymiary	125
Wymienialność wskaźników	127
Definicje realne, nominalne i operacyjne	128
Jak to zrobić	129
Tworzenie ładu pojęciowego	129
Przykład konceptualizacji: pojęcie anomii	130
Definicje w badaniach opisowych i eksplanacyjnych	132
Wybory dokonywane w procesie operacjonalizacji	133
Zakres zmienności	133
Zmienność między skrajnościami	134
Uwaga na temat wymiarów	135
Definiowanie zmiennych i wartości	135
Poziomy pomiaru	136
Wskaźniki proste i złożone	140
Kilka przykładów możliwych wyborów w procesie operacjonalizacji	140
Jak to zrobić	141
Nieustanna operacjonalizacja	141
Kryteria jakości pomiaru	142
Precyzja i poprawność	142
Rzetelność	142
Trafność	145
Kto decyduje, co jest trafne?	146
Napięcie między rzetelnością a trafnością	148
Etyka pomiaru	148
Zastanów się... raz jeszcze	149

ROZDZIAŁ 6

Indeksy, skale i typologie 151

Wprowadzenie	152
Indeksy a skale	153

Zastanów się	153
Budowa indeksu	155
Dobór pytań	155
Badanie zależności empirycznych	156
Jak to zrobić	157
Punktacja indeksu	160
Braki danych	161
Walidacja indeksu	165
Status kobiet: przykład procesu tworzenia indeksu	167
Budowa skali	168
Skala dystansu społecznego Bogardusa	169
Skala Thurstone'a	170
Skala Likerta	171
Dyferencjał semantyczny	172
Skala Guttmana	172
Typologie	175
Zastanów się... raz jeszcze	176

ROZDZIAŁ 7

Logika doboru próby	178
Wprowadzenie	179
Zastanów się	180
Krótką historia doboru próby	181
Prezydent Alf Landon	181
Prezydent Thomas E. Dewey	182
Dwa typy doboru próby	182
Nieprobabilistyczny dobór grupy	183
Dobór oparty na dostępności badanych	183
Dobór celowy lub arbitralny	184
Metoda kuli śnieżnej	184
Dobór kwotowy	185
Wybór informatorów	186
Logika i techniki doboru losowego	187
Świadome i nieświadome obciążenia próby	188
Reprezentatywność i prawdopodobieństwo wyboru grupy	189
Losowanie	190
Rachunek prawdopodobieństwa, rozkład z prób i szacowanie błędu z próby	191
Populacje i operaty losowania	198
Przegląd populacji i operatów losowania	202
Schematy losowania	202
Prosty dobór losowy	202
Jak to zrobić	203
Dobór systematyczny	204
Dobór warstwowy	205

Ukryty podział na warstwy w doborze systematycznym	207
Przykład: dobór próby spośród studentów uniwersytetu	207
Modyfikacja próby	208
Dobór wielostopniowy grupy kontrolnej	208
Schematy doboru wielostopniowego i błąd z próby	209
Warstwowanie w wielostopniowej próbie grupowej	210
Metoda prawdopodobieństwa proporcjonalnego do rozmiaru (PPS)	211
Dobór nieproporcjonalny i ważenie	213
Przegląd prób losowych	214
Etyka doboru próby	214
Zastanów się... raz jeszcze	215

Część 3 Typy obserwacji **217**

ROZDZIAŁ 8

Eksperyment **219**

Wprowadzenie	220
Wybór zagadnienia do eksperymentu	220
Zastanów się	221
Eksperyment klasyczny	221
Zmienne niezależne i zależne	221
Pretest i posttest	222
Grupy eksperymentalne i kontrolne	222
Eksperyment podwójnie ślepy	224
Dobór uczestników	224
Dobór losowy	225
Randomizacja	225
Dobór przez dopasowanie	225
Dobór przez dopasowanie czy randomizacja?	226
Rodzaje schematów eksperymentalnych	227
Preeksperymentalne schematy badawcze	227
Trafność w badaniach eksperymentalnych	228
Przykłady eksperymentów	232
Eksperymenty prowadzone w internecie	234
Eksperymenty „naturalne”	234
Zastanów się... raz jeszcze	236
Mocne i słabe strony metody eksperymentalnej	236
Etyka i eksperymenty	236

ROZDZIAŁ 9

Badania sondażowe **239**

Wprowadzenie	240
Wybór zagadnień do badań sondażowych	240
Wytyczne dotyczące zadawanych pytań	241
Zastanów się	241

Wybierz właściwą formę pytania	242
Spraw, by pytania były jasne	243
Unikaj pytań podwójnych	243
Respondenci muszą być w stanie udzielić odpowiedzi	243
Respondenci muszą chcieć odpowiadać	243
Pytania powinny być adekwatne	244
Najlepsze są krótkie pytania	244
Unikaj form przeczących	244
Unikaj obciążonych pytań i pojęć	245
Budowa kwestionariusza	246
Ogólny format kwestionariusza	246
Formaty odpowiedzi	246
Pytania warunkowe	247
Pytania tabelaryczne	248
Kolejność pytań w kwestionariuszu	249
Instrukcje do kwestionariusza	249
Pilotaż kwestionariusza	250
Przykładowy kwestionariusz	250
Kwestionariusz do samodzielnego wypełnienia	250
Dystrybucja pocztowa i zwroty	252
Monitorowanie zwrotów	253
Listy przypominające	254
Wystarczający poziom zwrotów	254
Wynagrodzenie dla respondentów	255
Opis przypadku	256
Wywiad kwestionariuszowy	257
Rola ankietera w wywiadzie	257
Ogólne zasady prowadzenia wywiadu	258
Koordinacja i kontrola	260
Sondaż telefoniczny	261
Zalety i wady	262
Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo (CATI)	262
Wskaźniki odpowiedzi w wywiadzie	263
Sondaże online	264
Narzędzia internetowe	265
Projektowanie narzędzia pomiarowego	266
Zwiększenie wskaźników odpowiedzi	267
Badania mieszane	267
Jak to zrobić	268
Porównanie różnych metod badań sondażowych	268
Mocne i słabe strony badań sondażowych	270
Analiza wtórna	271
Zastanów się... raz jeszcze	274
Etyka i badania sondażowe	274

ROZDZIAŁ 10

Jakościowe badania terenowe	277
Wprowadzenie	278
Zastanów się	279
Tematy odpowiednie dla badań terenowych	279
Rzeczy, które należy brać pod uwagę w jakościowych badaniach terenowych	282
Różne role obserwatora	282
Stosunek do badanych	284
Niektóre paradygmaty jakościowych badań terenowych	287
Naturalizm	287
Etnometodologia	288
Teoria ugruntowana	290
Studium przypadku i metoda rozszerzonych przypadków	292
Etnografia instytucjonalna	294
Badania partycypacyjne	295
Prowadzenie jakościowych badań terenowych	298
Przygotowanie do pracy w terenie	298
Jak to zrobić	299
Wywiad jakościowy	300
Grupy fokusowe	302
Rejestrowanie obserwacji	304
Mocne i słabe strony jakościowych badań terenowych	306
Trafność	307
Rzetelność	307
Etyka w jakościowych badaniach terenowych	308
Zastanów się... raz jeszcze	309

ROZDZIAŁ 11

Badania niereaktywne	311
Wprowadzenie	312
Zastanów się	313
Analiza treści	313
Tematy odpowiednie dla analizy treści	313
Dobór próby w analizie treści	314
Kodowanie w analizie treści	317
Analiza danych jakościowych	320
Silne i słabe strony analizy treści	323
Analiza zastanych danych statystycznych	323
Badania nad samobójstwami Durkheima	324
Konsekwencje globalizacji	325
Jednostki analizy	326
Problem trafności	326
Problem rzetelności	327
Źródła zastanych danych statystycznych	327

Analizy historyczno-porównawcze	330
Przykłady analiz historyczno-porównawczych	330
Źródła danych historyczno-porównawczych	332
Jak to zrobić	334
Techniki analityczne	334
Badania niereaktywne online	335
Zastanów się... raz jeszcze	337
Etyka i badania niereaktywne	337

ROZDZIAŁ 12

Badania ewaluacyjne 339

Wprowadzenie	340
Zastanów się	341
Zagadnienia odpowiednie dla badań ewaluacyjnych	342
Sformułowanie problemu: kwestia pomiaru	344
Określenie wyników	345
Mierzenie tła eksperymentu	346
Określenie interwencji	347
Jak to zrobić	347
Określenie populacji	348
Nowe mierniki a mierniki już istniejące	348
Operacjonalizacja sukcesu lub porażki	348
Typy schematów badań ewaluacyjnych	349
Schematy eksperymentalne	349
Schematy quasi-eksperymentalne	350
Ewaluacja jakościowa	354
Problemy logistyczne	355
Wykorzystanie wyników badań	357
Badania wskaźników społecznych	361
Kara śmierci i odstraszanie	362
Symulacja komputerowa	363
Etyka i badania ewaluacyjne	364
Zastanów się... raz jeszcze	365

Część 4 Analiza danych: ilościowych i jakościowych 367

ROZDZIAŁ 13

Analiza danych jakościowych 369

Wprowadzenie	370
Powiązanie teorii z praktyką	370
Zastanów się	371
Odkrywanie prawidłowości	371
Metodologia teorii ugruntowanej	372
Semiotyka	373
Analiza konwersacyjna	375

Przetwarzanie danych jakościowych	375
Kodowanie	376
Zapisywanie notatek	380
Tworzenie mapy pojęciowej	380
Programy komputerowe dla badań jakościowych	381
Programy QDA	381
Księga Kapłańska według programu Qualrus	383
NVivo	389
Analiza jakościowa danych ilościowych	393
Określenie jakości badań jakościowych	394
Etyka i analiza danych jakościowych	396
Zastanów się... raz jeszcze	397

ROZDZIAŁ 14

Analiza danych ilościowych 399

Wprowadzenie	400
Kwantyfikacja danych	400
Zastanów się	401
Tworzenie kategorii kodowych	401
Opracowanie książki kodowej	403
Wprowadzanie danych	404
Analiza jednozmiennowa	404
Rozkład wartości	404
Tendencja centralna	405
Rozproszenie	408
Zmienne ciągłe i dyskretne	409
Szczegółowość a czytelność	409
Porównanie podgrup	410
Łączenie kategorii odpowiedzi	410
Sposoby postępowania z kategorią „nie wiem”	411
Opisy liczbowe w badaniach jakościowych	412
Analiza dwuzmiennowa	412
Procentowanie w tabeli	413
Tworzenie i odczytywanie tabel dwuzmiennowych (krzyżowych)	415
Wprowadzenie do analizy wielozmiennowej	416
Diagnozy społeczne	417
Zastanów się... raz jeszcze	419
Etyka i analiza danych ilościowych	419

ROZDZIAŁ 15

Logika analizy rozbudowanej (wielozmiennowej) 422

Wprowadzenie	423
Zastanów się	424
Początki modelu analizy rozbudowanej (wielozmiennowej)	424
Paradygmat analizy rozbudowanej (wielozmiennowej)	428

Replikacja	429
Eksplanacja	429
Interpretacja	431
Specyfikacja	431
Doskonalenie paradygmatu	433
Analiza rozbudowana i hipotezy <i>post factum</i>	435
Zastanów się... raz jeszcze	436

ROZDZIAŁ 16

Statystyka w naukach społecznych 438

Wprowadzenie	439
Statystyka opisowa	439
Redukcja danych	439
Zastanów się	440
Miary siły związku	440
Analiza regresji	444
Wnioskowanie statystyczne	447
Wnioskowanie jednozmiennowe	448
Testy istotności statystycznej	449
Logika istotności statystycznej	449
Test chi-kwadrat	453
Test t	454
Mała przestroga	455
Inne techniki wielozmiennowe	457
Analiza ścieżkowa	457
Analiza szeregów czasowych	459
Analiza czynnikowa	460
Analiza wariancji	462
Modele log-liniowe	464
Iloraz szans	464
Systemy Informacji Geograficznej	465
Analiza demograficzna	465
Zastanów się... raz jeszcze	467

ROZDZIAŁ 17

Odczytywanie i opisywanie badań społecznych 471

Wprowadzenie	472
Czytanie badań społecznych	472
Przygotowanie przeglądu literatury	472
Zastanów się	473
Czytać czasopisma czy książki?	473
Ewaluacja raportów z badań	474
Rozsądne korzystanie z internetu	478
Jak to zrobić	481
Opisywanie badań społecznych	484

Kilka podstawowych uwag	485
Przygotowanie raportu	486
Jak to zrobić	489
Zasady raportowania analiz	489
Publikacja	490
Etyka czytania i pisania badań społecznych	491
Zastanów się... raz jeszcze	492
Dodatki	
A Jak korzystać z biblioteki	496
B Liczby losowe	502
C Rozkład chi-kwadrat	504
D Obszary pod rozkładem normalnym	506
E Szacunkowy błąd z próby	507
Słowniczek	509
Bibliografia	521
Indeks osób	537
Indeks rzeczowy	541

oprac. BPK